

KADRINA VALLAVALITSUS

Kinnistute omanikud

28.12.2023 nr 6-3/579/2023

Uku mõhnastiku kaitseala kohaliku kaitse
alla võtmise menetluse algatus

Kadrina vallavolikogu 20.12.2023 otsusega nr 96 algatati Uku mõhnastiku kaitseala kohaliku kaitse alla võtmise menetlus.

Looduskaitseseaduse (edaspidi LKS) § 8 lg 1 sätestab, et igatüüel on õigus esitada kaitse alla võtmise algatajale ettepanek loodusobjekti kaitse alla võtmiseks. LKS § 4 lg 1 p 6 näeb kaitstavate loodusobjektide hulgas ette ka kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavad loodusobjektid.

Ettepaneku kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstava Uku loodusobjekti moodustamiseks esitasid kaks Kadrina valla elanikku (Sven Kuning ja Triin Kuning) 21. oktoobril 2021. Elanike poolt esitatud ettepanekule on ekspert Lauri Klein 2022. a teostatud ekspertiisis¹ teinud muudatusettepanekud välispiiri osas.

Kohaliku kaitse alla võtmise ettepanek koos ekspertiisi käigus tehtud muudatusettepanekutega hõlmab maa-ala pindalaga kokku 1055 hektarit, sealhulgas järgmised katastriüksused:

Nr	Katastrinumber	Aadress	Pindala, ha (sh kaitse-ala)	Sihtotstarve	Omandivorm
1	27301:002:0291	Loobu metskond 42	9,7	Maatulundusmaa	Riigiomand
2	27301:002:0345	Sirmiku	4,7 (0,2)	Elamumaa	Eraomand
3	27301:002:0344	Volli	2,8 (0,1)	Elamumaa	Eraomand
4	27301:002:2611	1 Tallinn-Narva tee	28,7 (0,9)	Transpordimaa	Riigiomand
5	27301:002:0183	Loobu metskond 138	21,2	Maatulundusmaa	Riigiomand
6	27301:002:0355	Viitna-Arbavere tee	3,5 (1,7)	Transpordimaa	Munitsipaal-omand
7	27301:002:0230	Loobu metskond 71	233,5 (44,6)	Maatulundusmaa	Riigiomand
8	27301:002:1162	Matu	9,7	Maatulundusmaa	Eraomand
9	27301:002:0141	Kangro	3,0 (2,2)	Maatulundusmaa	Eraomand
10	27301:002:0112	Metsa	1,9	Maatulundusmaa	Eraomand
11	27301:002:0107	Nurmevälja	1,9	Maatulundusmaa	Eraomand
12	27301:002:0882	Kraavi	8,2	Maatulundusmaa	Eraomand
13	27301:002:0319	Loobu metskond 356	2,2	Maatulundusmaa	Riigiomand
14	27301:002:0097	Ranna	2,3	Maatulundusmaa	Eraomand
15	27301:002:2300	Peeburahva	3,9	Maatulundusmaa	Eraomand
16	27301:002:2290	Kivistiku	2,6	Maatulundusmaa	Eraomand
17	27301:002:1140	Veski	11,5	Maatulundusmaa	Eraomand
18	27301:002:2120	Madirahva	10,3	Maatulundusmaa	Eraomand
19	27301:002:0182	Koka	7,7	Maatulundusmaa	Eraomand
20	27301:002:0189	Loobu metskond 139	40,2	Maatulundusmaa	Riigiomand
21	27301:002:0187	Loobu metskond 29	55,5	Maatulundusmaa	Riigiomand
22	27301:002:0721	Jõemäe	27,1	Maatulundusmaa	Eraomand
23	27301:002:0173	Männimetsa	2,5	Maatulundusmaa	Eraomand
24	27301:002:0175	Kullerkupu	2,0	Elamumaa	Eraomand
25	27301:002:0170	Loobu metskond 28	33,9	Maatulundusmaa	Riigiomand

¹ <https://www.kadrina.ee/uku-mohnastiku-kaitseala>

26	27301:002:1270	Kangro	0,9	Elamumaa	Eraomand
27	27301:001:0590	Topi	23,7 (13,0)	Maatulundusmaa	Eraomand
28	27301:001:0740	Arbavere	19,3 (15,1)	Maatulundusmaa	Eraomand
29	27301:001:0070	Vanaveski	19,7 (8,5)	Maatulundusmaa	Eraomand
30	27301:002:0188	Loobu metskond 140	10,3	Maatulundusmaa	Riigiomand
31	27301:002:1280	Männi	0,2	Elamumaa	Eraomand
32	27301:002:0224	Kõieaasu	3,5	Maatulundusmaa	Eraomand
33	27202:001:0458	Loobu metskond 31	56,5	Maatulundusmaa	Riigiomand
34	27301:001:0035	Kõrtsi	29,5	Maatulundusmaa	Eraomand
35	27301:001:1480	24 Tapa-Loobu tee	16,0 (6,9)	Transpordimaa	Riigiomand
36	27301:001:0139	Loobu metskond 141	7,1	Maatulundusmaa	Riigiomand
37	27301:001:0138	Loobu metskond 33	149,1 (50,2)	Maatulundusmaa	Riigiomand
38	27301:001:0170	Linnumäe	6,2	Maatulundusmaa	Eraomand
39	27301:001:0600	Kopase	23,7	Maatulundusmaa	Eraomand
40	27301:002:0202	Kadaka	1,4	Maatulundusmaa	Eraomand
41	27301:002:0472	Pilliroo	1,0	Maatulundusmaa	Eraomand
42	27301:002:2170	Nõmme	14,0	Maatulundusmaa	Eraomand
43	27301:001:0610	Kelgumäe	14,6	Maatulundusmaa	Eraomand
44	27301:002:0164	Sooääre	10,4	Maatulundusmaa	Eraomand
45	27301:002:0165	Jõhvika	0,4	Elamumaa	Eraomand
46	27301:002:0742	Alfi	4,2	Maatulundusmaa	Eraomand
47	27202:001:0182	Loobu metskond 330	7,1	Maatulundusmaa	Riigiomand
48	27301:002:1090	Kristlijüri	9,9	Maatulundusmaa	Eraomand
49	27301:001:0240	Hiie	19,3	Maatulundusmaa	Eraomand
50	27302:001:0802	Silgu	6,3	Maatulundusmaa	Eraomand
51	27202:001:0071	Loobu metskond 283	12,9	Maatulundusmaa	Riigiomand
52	27301:002:2271	Suurekivi	7,2	Maatulundusmaa	Eraomand
53	27301:002:0029	Jõekäärü	12,9	Maatulundusmaa	Eraomand
54	27302:001:0129	Torbiku	8,3	Maatulundusmaa	Eraomand
55	27301:001:0125	Loobu metskond 34	232,7	Maatulundusmaa	Riigiomand
56	27302:001:0160	Kopli	18,1	Maatulundusmaa	Eraomand
57	27302:001:0396	Sillamäe	6,5	Maatulundusmaa	Eraomand
58	27301:001:0142	Loobu metskond 102	12,3	Maatulundusmaa	Riigiomand
59	27301:001:0087	Kõverjärve	1,4	Elamumaa	Eraomand
60	27301:001:1142	Ojametsa	9,3	Maatulundusmaa	Eraomand
61	27301:001:0132	Loobu metskond 105	84,1	Maatulundusmaa	Riigiomand
62	27301:001:0143	Loobu metskond 103	27,0	Maatulundusmaa	Riigiomand
63	27202:001:0236	Loobu metskond 104	3,4	Maatulundusmaa	Riigiomand
64	27301:001:1490	17152 Vohnja-Kadrina tee	0,5	Transpordimaa	Riigiomand

Kaitse alla võetava loodusobjekti asukoht ja piir nähtuvad 20.12.2023 otsuse nr 96 lisas.

Loodusobjekti kohaliku kaitse alla võtmise ettepaneku põhjenduste kokkuvõte

Kaitse alla võtmise põhjendusena tuuakse ettepanekus välja, et kaitset väärrib suur Rajamäe oos, mis on Viitna-Ohepalu oosistu peaos ja väga oluline maastikuelement. Pinnavormidest esineb ka jääajast pärit mõhnasid, mis moodustavad Uku mõhnastiku. Uku mõhnastikku ja hiit on mainitud ka Kadrina valla üldplaneeringu lähteseisukohtades ja keskkonnamõju strateegilise hindamise väljatöötamise kavatsuse maastikuliste, loodus- ja puhkeväärtuste loetelus. Maapinna reljeef on hästi liigestatud, vahelduvad kitsad seljandikud, mõhnad ja lohud. Tuuakse välja, et tegemist on olulise maastikulise ning ajaloolis-kultuurilise väärtusega.

Ajaloolis-kultuurilistest väärtustest tuuakse ettepanekus põhjendustena välja pärandkultuuri kaitse. Muuhulgas asuvad taotletava loodusobjekti piirides järgmised pärandkultuuri objektid: Viitna kalmudepealne (reg nr 272:MOK:001), vaigutatud männik (reg nr 272:EKM:017) ja karstilise tekkega Maarjaauk (reg nr 272:KON:005).

Kaitse alla võtmise põhjendusena tuuakse ettepanekus lisaks välja, et Uku loodusobjekti puhul on oluline selle territooriumile jäävate metsade kaitse. Metsad ilmestavad maastikku, sh oose, millega moodustavad ühtse terviku. Märgitakse, et niisugune maastik tagab piirkonnas puhke- ja virgestusvõimalused. Alale jäävaid riigi- ja erametsi on seni juba küllaltki intensiivselt raiutud ning maastik ja puhkeväärtused seetõttu ohustatud, mistõttu on põhjendatud allesjäänud metsi kohaliku tähtsusega loodusobjekti raames kaitsta. Metsi ohustab ka kaevandamine, kuna maavara

kaevandamise eelduseks on karjääriala katvate metsade raadamine. Märgitakse ka, et Arbavere külas Loobu jõe vasakul kaldal asub Kurisoo karstiaala.

Kaitse alla võtmise põhjendusena tuuakse ettepanekus veel välja, et ettepanekus käsitletava ala piiresse jääb Viitna-Tapa loodusrada. Matkarada algab Viitnalt ja jõuab välja Tapale. Tegemist on kodanikualgatuse korras loodud ja rahva poolt hooldatava märgistatud rajaga.

Loodusobjekti kohaliku kaitse alla võtmise menetlus ja eksperdi arvamus

LKS § 9 lg 2 järgi algatab loodusobjekti kohaliku kaitse alla võtmise menetluse ja viib läbi kohalik omavalitsus. Eeltoodust ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 22 lõikest 2 tulenevalt algatas loodusobjekti kaitse alla võtmise menetluse Kadrina vallavolikogu.

LKS § 43 kohaselt on kohaliku tasandi looduskaitse eesmärk piirkonna looduse eripära, kultuuri, asustust ja maakasutust esindavate väärtuslike maastike või nende üksikelementide kaitse ja kasutamise tingimuste määramine kohaliku omavalitsuse poolt. LKS § 4 lõikest 7 tulenevalt võib kohalikul tasandil kaitstavaks loodusobjektiks olla maastik, väärtuslik põllumaa, väärtuslik looduskooslus, maastiku üksikelement, park, haljasala või haljastuse üksikelement. Looduskaitseaduse eelnõu 279 SE (2004) seletuskirjas² on selgitatud, et maastike ja nende üksikute elementide kaitse alla võtmine kohalikul tasandil võimaldab väärtustada alasid ja paiku, mille riiklik kaitsmine pole hädavajalik ja mis ei pruugi olla otseselt klassikalise looduskaitse või muinsuskaitse objektid. Näiteks on toodud kultuurmaastikud koos piirkonnale omase asustusviisi, arhitektuuri, põllumajandustavade, teedevõrgu ja looduslike elementidega või üksikud maastikuelemendid, mis kogu Eestit arvestades ei pruugi olla silmapaistvad, kuid on kohalikul tasandil olulised kas kultuuriajaloolises, esteetilisest või mistahes muus mõttes (lk 30).

LKS § 7 lg 1 sätestab üldised loodusobjekti kaitse alla võtmise eeldused, milleks on loodusobjekti ohustatus, haruldus, tüüpilisus, teaduslik, ajaloolis-kultuuriline või esteetiline väärtus või rahvusvahelisest lepingust tulenev kohustus. Riigikohus on märkinud, et tegu ei ole kumulatiivse looteluga, objekti saab kaitse alla võtta ka siis, kui esineb üks või mõni neist eeldustest (Riigikohtu halduskollegiumi 30. mai 2019. a otsus asjas nr 3-17-563³, p 8).

Esitatud ettepaneku põhjendatuse, seal hulgas LKS § 7 lõikes 1 sätestatud loodusobjekti kaitse alla võtmise eelduste ning kavandatavate piirangute otstarbekuse hindamiseks tellis Kadrina Vallavalitsus vastavalt LKS § 8 lõikes 3 sätestatule eksperdi arvamuse.

25.09.2022. aastal andis OÜ Tirts&Tigu ekspert Lauri Kleini koostatud ekspertiisi Kadrina Vallavalitsusele üle.

Ekspert toob arvamuses välja, et Uku loodusobjekti kaitse alla võtmise ettepanekus sisalduvad kõik LKS § 8 lõikes 2 sätestatud punktid ning ettepanek on seega nõuetekohane. Kõik ettepanekus toodud põhjendused kvalifitseeruvad eksperdi hinnangul hästi LKS-s toodud looteluga loodusobjekti kaitse alla võtmise eeldustest. Kaitseala moodustamise eesmärk on selge ja arusaadav. Väärtuslik maastik, mis koosneb jääajal tekkinud oosistikust ja neil kasvavatest metsadest, väärib Viitna-Ohepalu oosistiku tervikliku maastiku säilimise huvides kindlasti kaitset.

Ekspertiisi hinnangul on kaitse alla võtmine alal leiduvaid loodus- ja kultuuriväärtusi arvestades kindlasti põhjendatud ja otstarbekas. Üksnes planeeringust rohevõrgustiku kaitseks tulenevad tingimused ei ole eksperdi hinnangul looduse hüvede kõrge kvaliteedi säilitamiseks piisavad.

Ekspert on arvamuses analüüsinud kaitseala välispiiri põhjendatust ja teinud omapoolse täpsustatud ettepaneku välispiiri osas:

² <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/c92b4504-6071-319f-a001-11b5130a27d5/looduskaitseadus>

³ <https://www.riigikohus.ee/et/lahendid?asjaNr=3-17-563/70>

- kohalik kaitseala ei tohi LKS järgi olla nn ülekattes juba olemasolevate kaitsealadega, mistõttu piiridest on välja jäetud alad, mis on juba riikliku looduskaitse all;
- olemasolevaid kaitsealasid välja jättes tekkis mitmeteks lahustükkideks jaotuv ala, mistõttu jäid eksperdi ettepanekust välja kaitsealast eemale jäävad lahustükid;
- lisaks ettepanekus väljatoodud alale sisaldab eksperdi ettepanek muid alasid – metsane maastik Tallinn-Narva mnt ääres, ala Viitna maastikukaitseala ja Loobu mõisa pargi vahel, Loobu jõe äärsed metsatükid jm alad, millel leidub pärandkultuuriobjekte ja väärtuslikke metsakooslusi ning mis on seetõttu kavandatava kaitseala terviku seisukohalt olulised.

LKS § 8 lg 4 sätestab, et kui ekspertiisi tulemusest nähtub, et loodusobjektidel puuduvad LKS-ga sätestatud kaitse alla võtmise eeldused või kaitse alla võtmine ei ole otstarbekas, võib kaitse alla võtmise algataja keelduda kaitse alla võtmise menetluse algatamisest, edastades ettepaneku tegijale kaitse alla võtmise algatamisest keeldumise otsuse koos eksperdi arvamusega. LKS § 8 lg 5 sätestab, et kui loodusobjektidel on LKS-ga sätestatud kaitse alla võtmise eeldused ja kaitse alla võtmine on otstarbekas, algatatakse kaitse alla võtmise menetlus kooskõlas LKS §-s 9 sätestatuga.

Kadrina vallavolikogul puudus alus keelduda kaitse alla võtmise menetluse algatamisest, kuna ekspert on asunud seisukohale, et kohaliku kaitseala moodustamiseks Uku loodusobjekti (Uku mõhnastiku kaitseala) kaitseks on eeldused olemas ning ekspert on leidnud, et kaitse alla võtmine on alal leiduvaid loodus- ja kultuuriväärtusi arvestades kindlasti põhjendatud ja otstarbekas.

LKS § 10 lg 8 sätestab, et kui loodusobjekt võetakse kaitse alla ilma planeeringut koostamata, tuleb koostada kaitstava maa-ala piirikirjeldus või maastiku üksikelemendi asukoha kaart ja kinnitada maa-ala või maastiku üksikelemendi kaitse-eeskirja.

Menetluse algatamise järgselt tellib Kadrina Vallavalitsus Uku mõhnastiku kaitseala kohaliku kaitse alla võtmiseks täiendava ekspertiisi, mille käigus hinnatakse täpsemalt kaitse alla võetava ala suurus ja piirangute otstarbekus. Samuti koostab ekspert kaitse-eeskirja eelnõu.

LKS § 9 lg 3 teise lause kohaselt avaldatakse loodusobjekti kohaliku omavalitsuse tasandil kaitse alla võtmise menetluse algatamise teade kohalikus ajalehes. Kadrina vallavalitsus avaldab kaitse alla võtmise menetluse algatamise teate väljaandes Virumaa Teataja. Ühtlasi teeb Kadrina Vallavalitsus käesoleva otsuse teatavaks kavandatava kaitseala territooriumil asuvate kinnisasjade omanikele.

Peale kaitse-eeskirja eelnõu ja kaitse alla võtmise otsuse eelnõu valmimist teavitab Kadrina Vallavalitsus eelnõudega tutvumise võimalustest ning vastuväidete ja ettepanekute esitamise tähtajast. Pärast ettepanekute ja vastuväidete menetlemist ning vajadusel kaitse alla võtmise otsuse eelnõu täiendamist korraldab Kadrina Vallavalitsus avaliku arutelu.

Kaitse-eeskirja lõplik versioon kujuneb menetluse käigus, võttes arvesse avaliku väljapaneku kestel esitatavaid võimalikke ettepanekuid ja vastuväiteid.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Kairit Pihlak
vallavanem

Lisa: Kadrina vallavolikogu 20.12.2023 otsus nr 96

Pamela Talzi
5342 2783, Pamela.Talzi@kadrina.ee